

A Kúria a dr. Peti Éva ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Turi Ákos ügyvéd által képviselt alperes ellen rendkívüli felmondás jogellenességének megállapítása és jogkövetkezményei iránt a Pécsi Munkaügyi Bíróságnál 3.M.439/2011. szám alatt megindított és másodfokon a Pécsi Törvényszék 1.MPf.20.902/2012/5. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2014. február 19. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Pécsi Törvényszék 1.MPf.20.902/2012/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - tizenöt napon belül - 20.000 (húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 201.140 (kettőszázegyezer-egyszáznegyven) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

A felperes a keresetében a munkáltatói rendkívüli felmondás jogellenességének megállapítását és az ehhez fűződő jogkövetkezmények alkalmazását kérte eredeti munkakörbe történő visszahelyezésének mellőzésével.

A Pécsi Munkaügyi Bíróság 3.M.439/2011/13. számú ítéletével a keresetet elutasította és a felperest perköltség, valamint illeték viselésére kötelezte.

A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 1999. április 7-étől állt az alperes alkalmazásában autóbusz-vezető munkakörben. 2009. szeptember 4-én kötelezettség vétkes megszegése miatt havi átlagkeresetének 10 %-ban való csökkentéséről rendelkezett a munkáltató. A határozat azt tartalmazta, hogy a 2009. július 21-én lefolytatott ellenőrzés alkalmával megállapítást nyert, miszerint egy fő utas úgy utazott a járaton, hogy nem rendelkezett sem menetjeggyel, sem bérlettel, részére az utazási viszonylatra érvényes menetjegyet csak utólag, ellenőri utasításra adott ki a felperes.

A felperes 2011. március 7-én menetrend szerinti járatot vezetett, amelyen az alperes munkavállalói ellenőrzést tartottak P-SZ. elnevezésű megállóhelyen. K.Z. és S.P. az ellenőrzés során megállapították, hogy egy utas 350 forint ellenében menetjegyet nem kapott. Az ellenőrzés kontrollszalag alapján történt, az utast a gépkocsivezetővel az ellenőrök szembesítették, az esetről helyszíni jegyzőkönyv, valamint nyilatkozat készült amelyet az utas aláírt, de a büntetésről szóló csekket nem vette át. A felperessel az ellenőrök a menetjegyet kiadatták.

A munkáltató 2011. március 18-án rendkívüli felmondással szüntette meg a felperes munkaviszonyát. Ebben hivatkozott a 2011. március 7-

én történt esetre, és az ennek során megállapított kötelezettségszegésről készült ellenőri jelentésre. A felmondás rögzítette, hogy az ellenőrök a jegykiadógépet az ellenőrzés megkezdését megelőzően lezárták és kontrollszalag mellett kezdték meg az ellenőrzést. Kétséget kizáróan megállapításra került, hogy egy olyan utas utazott a buszon, aki nem rendelkezett menetjeggyel és előadása szerint a 350 forintot ugyan a felperesnek megfizette, de jegyet nem kapott. A felmondás idézte az alperesnél érvényben lévő utasok beszállítására, felszállására vonatkozó előírást, amely szerint azon járatokon, ahol a jegykiadás a járatszemélyzet feladata, a szolgálatban lévő autóbusz-vezető felelős azért, hogy minden utas érvényes utazási igazolvánnyal vagy jeggyel rendelkezzen. Fentiek értelmében a rendkívüli felmondás a felperes kötelezettségszegését olyan súlyúnak ítélte meg, amely a jogviszony fenntartását lehetetlenné tette.

A munkaügyi bíróság megállapította, hogy az alperes részéről elrendelt vizsgálat során az ellenőrök a jegykiadógépet az ellenőrzés megkezdését megelőzően lezárták, és a kontrollszalag mellett végezték munkájukat. Megállapításra került, hogy volt olyan utas a járaton, aki nem rendelkezett érvényes utazási igazolvánnyal.

Az alperes részéről csatolt iratok és a bíróság által meghallgatott tanúk vallomása értelmében megállapítható volt, hogy a rendkívüli felmondásban foglaltak megfeleltek a valóságnak, és az ellenőrzés folyamán valóban volt olyan utas, aki nem rendelkezett menetjeggyel, amit egyébként a felperes maga sem vitatott.

A felperes nyilatkozatán kívül nem merült fel olyan adat amely alátámasztotta, hogy a magát B.T.-nek nevező utas a hátsó ajtón szállt volna fel. Az utas maga is arról számolt be, hogy az első ajtón lépett fel a járműre, és ezt erősítették meg a meghallgatott ellenőrök is a vallomásukban.

B.J. és F.L. tanúk egyezően adták elő, hogy olyan kötelezően végrehajtandó utasítás volt érvényben az alperesnél, amely arról szólt, hogy az első és a hátsó ajtót is ki kell nyitni a leszállás érdekében. B.J. azt is előadta, hogy ez mint szolgálati rendelkezés ki volt ragasztva a faliújságra. Az alperes azonban ennek ellenkezőjét támasztotta alá B.D. vezérigazgató tanúvallomásával, aki azt adta elő, hogy a munkáltatónál nem volt ilyen utasítás.

Az autóbusz-vezetőként elkövetett menetjeggyel való bármilyen visszaélés a bírói gyakorlat szerint rendkívüli felmondást megalapozó kötelezettségszegésnek minősül (BH.2008.76.). Az autóbusz-vezetői munkakör bizalmi jellegűnek tekintendő, a munkavállaló önállóan, egyedül végzi a járművezetési és a menetjegy-kiszolgálási tevékenységet, ezért folyamatos ellenőrzése nem lehetséges.

Kétséget kizáróan a felperes felelt azért, hogy az általa vezetett járaton minden utas érvényes menetjeggyel, utazási igazolvánnyal rendelkezzen, a perbeli esetben pedig volt olyan utas, aki nélkül vette igénybe az alperes szolgáltatását. Nem volt annak

jelentősége, hogy a felperes adott esetben milyen látási viszonyok között, milyen egyéb akadályok közepette végezte a munkáját, annak a ténynek volt szerepe, hogy olyan utas volt a járaton, aki nem rendelkezett érvényes menetjeggyel, ezért pedig a gépjármű vezetője felelősséggel tartozott.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Pécsi Törvényszék 1.MPf.20.902/2012/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy az alperes jogellenesen szüntette meg a felperes munkaviszonyát rendkívüli felmondással, munkaviszonya az alperesnél 2012. november 15-én szűnik meg. A bíróság kötelezte az alperest 2.578.638 forint elmaradt munkabér, 128.507 forint felmentési időre járó átlagkereset, 502.805 forint végkielégítés, és 1.005.708 forint hat havi átlagkeresetnek megfelelő összeg megfizetésére. Az ítélet szerint az alperes perköltség és illeték viselésére is köteles.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes azt a tényt tekintette súlyos gondatlansággal, jelentős mértékben elkövetett kötelezettségszegésnek, hogy az autóbuszjáratot az ellenőrzéskor olyan személy vette igénybe, aki nem rendelkezett érvényes utazási igazolvánnyal, ez pedig megalapozta a rendkívüli felmondást.

A munkáltató azt nem tette intézkedése tárgyává, hogy a felperes ellenértéket beszedett-e - mint ahogy azt az utas állította -, vagy sem. Ezért a menetjeggyel történő visszaéléshez fűződő ítélkezési gyakorlat által alkalmazott jogkövetkezmény e perben nem irányadó.

Nem vitatott tény, hogy 2011. március 7-én a felperes által vezetett autóbuszon egy olyan személy utazott, aki magát B.T.-nek nevezte, érvényes utazási igazolványa pedig nem volt. Az ellenőrzéskor ez a személy azt állította, hogy az autóbusz vezetőjének átadott 350 forint viteldíjat, amelynek ellenében azonban jegyet nem kapott. A felperes előadása ezzel szemben az volt, hogy B.T. az első ajtón nem szállt fel, neki pénzt nem adott át, minden valószínűség szerint a hátsó ajtót vette igénybe, amelyet ő nem láthatott, mert a felszálló utasokkal volt elfoglalva, nekik adott jegyet. A felperes azt is állította, hogy az utasok le- és felszállása során előfordulhat olyan, hogy valaki úgy jut fel a buszra, hogy ő azt nem veszi észre, de a gyakorlatban ezt nem lehet megakadályozni.

A B.T. nevű utast sem az alperes, sem a bíróság nem tudta meghallgatni, mert az általa megadott adatok alapján a személye nem volt azonosítható. Ezért a Pp. 164. § (1) bekezdés és az 1992. évi XXII. törvény (régi Mt.) 96. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 89. § (2) bekezdés alapján az nem bizonyosodott be, hogy az utas által elmondottak a valóságnak megfelelnek. Abból kellett kiindulni amit a felperes állított, vagyis, hogy az utas az autóbusz hátsó ajtaján szállt fel, és a vezetőtől nem kért vonaljegyet, neki pénzt sem adott át. Ehhez mérten kellett tehát vizsgálni, hogy a felperes magatartása megalapozta-e a munkáltató rendkívüli felmondását.

Az alperes a személyszállítás technológiai szabályait tartalmazó úgynevezett kék könyv vonatkozó rendelkezéseinek megsértésére

hivatkozott, amely szerint az autóbusz-vezető felel azért, hogy minden utas a járaton érvényes utazási igazolvánnyal rendelkezzen. Ehhez nyilvánvalóan a le- és felszállás menetét megfelelően meg kellett határoznia. A felperes szerint ennek szabálya egy igazgatói utasítás értelmében az volt, hogy az ajtókat egyszerre kellett nyitni, de a munkáltatói rendelkezés a perben nem bizonyosodott be. B.J. és F.L. tanúk, akik ugyancsak buszvezetők, azt vallották, hogy a gyakorlat szerint a le- és felszálláshoz a busz valamennyi ajtaját elől-hátul egyszerre nyitják.

Amennyiben volt is a felperesnek kötelezettségszegése azáltal, hogy az utasok le- és felszállásának rendjét az ajtók egyidejű nyitásával - egyébként a kialakult gyakorlatot követve - nem a legoptimálisabban határozta meg, ez nem volt sem súlyosan gondatlan, sem pedig olyan mértékű, amely okszerűen vezethetett a munkaviszony rendkívüli felmondással történő megszüntetéséhez.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő határozat hozatalát kérte.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által helyesen megállapított tényállásból jogszabálysértésre figyelemmel helytelen jogi következtetést vont le.

A felperes a rendkívüli felmondás közlését megelőző meghallgatása alkalmával nem vitatta, hogy a menetrend szerinti járaton olyan utas utazott, aki nem rendelkezett utazási igazolvánnyal, és elmondása szerint ezen személy vagy a M.Á., vagy a Sz. megállóhelyen szállhatott fel úgy az autóbuszra, hogy azt nem vette észre. Tagadta azonban, hogy az utastól pénzt kapott volna, és azért sem ismerte el felelősségét, hogy jogosulatlanul tartózkodott utas az autóbuszon.

Az alperes az ügy részletes kivizsgálását követően közölte rendkívüli felmondását a felperessel, amelyben nem a menetjegy ellenértékének jogosulatlan átvételére, hanem arra hivatkozott, hogy kétséget kizáróan megállapíthatóan volt olyan utas, aki nem rendelkezett menetjeggyel.

Téves a másodfokú bíróság azon álláspontja, hogy a felperes magatartása nem menetjeggyel történő visszaélésnek minősül, mert az ellenérték beszédésének elmulasztása az alperesnek a szolgáltatás ellentételezéséhez fűződő, kiemelkedő gazdasági érdekét sérti, ily módon a felperesi vétkesség nem a szándékosságban, hanem a gondatlanságnak súlyosabb alakzatában, a luxuria fokozatban jelölhető meg.

Az utas a helyszínen mindvégig következetesen nyilatkozta - amelyet a jegyzőkönyv és az ellenőrök is alátámasztottak -, hogy az első ajtón szállt fel, és ezen bizonyítékokkal szemben kizárólag a felperes állítása áll. Azt a másodfokú bíróság nem indokolta, hogy ezen rendelkezésre álló bizonyítékok mellett az utas személyes meghallgatásának elmaradása miért volt elegendő arra, hogy az általa korábban elmondottak valóságának igazolását elvetette és csak a felperes állítását értékelte a jogkövetkeztetések levonása

során.

Az ajtónyitással kapcsolatban elfogulatlanak nem tekinthető felperesi tanúk vallomása nem alkalmas arra, hogy az alperes hatályos okirattal igazolt és vezérigazgatói tanúvallomással is megerősített szabályzatát, erre figyelemmel az elvárt gyakorlatot megdöntse.

A súlyos gondatlansággal elkövetett kötelezettségszegést igazolja az, hogy a felperes a részére oktatott hatályos szabályozás szerinti fel- és leszállás megszervezésének feltételeit és előírásait ismerte, tudomása volt arról, hogy az utazási igazolvány ellenőrzése, a menetjegybeszedés a munkáltató kiemelkedő gazdasági érdeke.

Az alperes álláspontja szerint a jogvita eldöntése során nem hagyhatók figyelmen kívül a Btk. 14. §-ában rögzítettek. A bírói mérlegelés nem hagyhatja figyelmen kívül azt, hogy a cselekmény megvalósításakor az elkövető tudata uralta-e magát a cselekményt avagy sem.

A másodfokú bíróság alaptalanul nem értékelte azt a körülményt sem, hogy a felperessel szemben hasonló cselekmény miatt a munkáltató már szankciót alkalmazott az esetet megelőző másfél éven belül.

A munkáltatónál hatályos Kollektív Szerződés VII. fejezet 63. §-a részletesen taglalja a kötelezettségszegés esetén alkalmazandó jogkövetkezmények keretében a gazdasági érdek figyelmen kívül hagyását célzó munkavállalói magatartást. Ezt a bíróságok azonban nem értékelték.

Az alperes felülvizsgálati kérelme szerint méltánytalan, hogy az ítékezés teljességére törekvés közben az alapeljárás keresethez kötöttség elvének sérülése lehetőségét közelíti a másodfokú bíróság mérlegelése. A Pp. 206. § (1) bekezdés alkalmazása során nem maradhat figyelmen kívül az sem, hogy az eljárásban résztvevő felek képviselői úgy az eljárást megelőzően, mint annak során buszsofőr foglalkozásúak, annak minden mesterfogását ismerik, és ez a tapasztalati többlet alkalmas lehet arra, hogy a bírói mérlegelést megtévessze.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult az alperes felülvizsgálati eljárási költségben való marasztalásával.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A másodfokú bíróság helytállóan indult ki abból a tényből, miszerint az alperes a rendkívüli felmondásban kötelezettségszegésként azt róta a felperes terhére, hogy az autóbuszjáraton olyan személy utazott, aki nem rendelkezett menetjeggyel. Az ellenérték beszédését és a jegy átadásának elmulasztását nem állította, így a menetjeggyel való visszaéléshez kapcsolódó ítélezési gyakorlat a jelen perben nem volt alkalmazható.

Az eljárás során a felperes előadta és O.M. tanúként alátámasztotta, hogy a magát B.T.-nek nevező utas nem az első ajtón szállt fel, a busz vezetőjétől menetjegyet nem kért. Az utas ennek

ellenkezőjét állította az ellenőrzés során, utóbb azonban - mivel valótlán személyi adatokat közölt - elérhetetlen volt, a bizonyítási eljárás során érdemi vallomást így nem tett. A másodfokú bíróság mindebből helytálló következtetésre jutott, amikor a személyazonosságát megtévesztően közlő, saját magatartását mentő személy előadását nem tekintette hiteltérdemlőnek, és a felperes által állítottakat találta perdöntőnek.

A fentiekből következően így csak az volt megállapítható, hogy a jegy nélkül utazó személy a vezetőt megkerülve, feltehetően a hátsó ajtón felszállva vette igénybe az alperes által nyújtott szolgáltatást. A munkáltató ugyan állította, hogy a hátsó ajtó kinyitására nem volt utasítás és engedély, azonban azt nem tudta igazolni, hogy ez kifejezetten tiltott magatartás volt a buszvezetőkkel szemben. A felperesen kívül B.J. és F.L. tanúk egyezően adták elő, hogy a le- és felszálláskor a busz valamennyi ajtaját elől-hátul egyszerre nyitják. A munkavállaló ezt a gyakorlatot követte, a munkáltató a le- és felszállás menetét, az ajtónyitás módját egyértelműen nem határozta meg, így a felperes részéről nem volt megállapítható olyan felróható magatartás, gazdasági érdeksérelem, amely a rendkívüli felmondás jogszerű indoka lehetett volna [Mt. 96. § (1) bekezdés] akkor sem, ha az esetet megelőzően másfél évvel a felperes terhére róttak már hasonló - és ezt büntetéssel is sújtó - magatartást.

A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló adatokat, bizonyítékokat, a felek nyilatkozatait és a tanúvallomásokat a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően egybevetés útján, összességében értékelte. Ebből következően nem sérült a kereseti kérelemhez kötöttség elve, amikor a tényállás megállapításakor és a felperesi magatartás értékelésekor a másodfokú bíróság külön értékelte a hátsó ajtó nyitásának módját, illetve az erre vonatkozó szabályozás elmaradását.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján.

Az alperes perköltség fizetési kötelezettsége a Pp. 78. §-ának (1) bekezdésén alapul, míg a felülvizsgálati eljárás illetékét az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján kell megtérítenie.

Budapest, 2014. február 19.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró

A kiadmány hitelével:Nné tisztviselő